UDK: 378.147:811.111:159.947.5

KASBIY YO'NALTIRILGAN MAVZULAR ORQALI INGLIZ TILINI O'RGANISH MOTIVATSIYASINI OSHIRISH

Toshmatova Sitora Azizbek qizi
Afrasiab University o'qituvchisi,
Chirchiq davlat pedagogika universiteti mustaqil izlanuvchisi
DOI:https://doi.org/10.5281/zenodo.22843446

Annotatsiya. Tezisda nofilologik talabalar ingliz tilini o'rganish motivatsiyasini kasbiy yo'naltirilgan mavzular orqali oshirishning didaktik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Kasbiy mazmunni kommunikativ vazifa, amaliy mahsulot va refleksiya bilan bog'lash taklif etiladi.

Kalit so'zlar: ingliz tili, motivatsiya, kasbiy mavzu, ESP, autentik vazifa, kasbiy kompetensiya.

Аннотация. Рассматриваются возможности повышения мотивации студентов нефилологических направлений к изучению английского языка посредством профессионально ориентированных тем и практических коммуникативных заданий.

Ключевые слова: английский язык, мотивация, профессиональная тема, ESP, профессиональная компетенция.

Abstract. The thesis examines how professionally oriented topics can increase non-philological students' motivation to learn English by linking language content with authentic professional tasks and practical outcomes.

Keywords: English, motivation, professional topics, ESP, authentic task, professional competence.

Nofilologik ta'lim yo'nalishlarida ingliz tili ko'pincha mutaxassislik fanidan tashqaridagi majburiy fan sifatida qabul qilinadi. Umumiy mavzular va kelajak kasbi bilan bevosita bog'lanmagan mashqlar talaba uchun darsning amaliy qiymatini pasaytirishi mumkin. Aksincha, ingliz tilining kasbiy faoliyatdagi zarurati aniq ko'rsatilganda, til o'rganish "fan talabini bajarish"dan "kelajak kasbiga tayyorgarlik"ka aylanadi. J. Jalolov chet tilini o'rgatishda amaliy maqsad va nutq faoliyatining ustuvorligini ta'kidlaydi.[1]

English for Specific Purposes (ESP) yondashuvida kurs mazmuni o'rganuvchining real ehtiyojlari va kelajakdagi kommunikativ vazifalariga tayanadi. Hutchinson va Waters ESPni alohida "til turi" emas, balki o'rganuvchining nima sababdan til o'rganayotganidan kelib chiqadigan yondashuv sifatida izohlaydi.[2] Demak, kasbiy mavzuning motivatsion kuchi uning terminlarga boyligida emas, talaba uchun "bu bilim menga qayerda kerak bo'ladi?" degan savolga aniq javob berishidadir.

[1] Jalolov J., 2012. *Chet til o'qitish metodikasi*.

[2] Hutchinson T., Waters A., 1987. *English for Specific Purposes*.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Kasbiy yo‘naltirilgan mavzu talabaning mutaxassislik fanlarida uchraydigan tushunchalar, muammolar, hujjatlar va kommunikativ vaziyatlarni ingliz tili darsiga olib kiradi. Masalan, turizmda hotel complaint handling, tour itinerary, destination promotion; iqtisodiyotda market trends, budgeting, business negotiation; axborot texnologiyalarida software presentation, technical support kabi mavzular tilni real kasbiy rol bilan bog‘laydi. Bunda talaba leksika yoki grammatik konstruktsiyani alohida yodlashdan ko‘ra, maqsadli vazifani bajarish uchun qo‘llaydi.

A.K. Markova o‘quv motivatsiyasini maqsad, motiv va o‘quv faoliyatining o‘zaro bog‘liqligi orqali tushuntiradi.[3] Kasbiy mavzu shu uchlikni birlashtiradi: maqsad — kasbiy vazifani bajarish; motiv — kelajakdagi amaliy foyda; faoliyat — ingliz tilida aniq mahsulot yaratish. Shunday mazmun talabaning tashqi instrumental motivini shaxsiy ahamiyatga ega motivga aylantirishga yordam beradi. Deci va Ryan nazariyasida ham faoliyat mazmunli, kompetentlik hissini kuchaytiruvchi va ma’lum tanlov imkonini beruvchi bo‘lsa, motivatsiyaning avtonom shakllari rivojlanishi ta’kidlanadi.[4]

So‘nggi ESP tadqiqotlari kasbiy maqsad va til o‘rganish motivatsiyasi o‘rtasidagi aloqani tasdiqlaydi. 2016–2025-yillarda chop etilgan 43 ta ESP tadqiqotini qamrab olgan sistematik sharhda muhandislik, tibbiyot, biznes va ijtimoiy fanlar kontekstida kasbiy hamda akademik yo‘nalishlar motivatsiyaning muhim omillari sifatida ko‘rsatilgan.[5] Nofilologik talabalar ishtirokidagi boshqa tadqiqotlarda ham yaxshi ish topish, akademik muvaffaqiyat va xalqaro muloqot ingliz tilini o‘rganishning yetakchi sabablaridan biri ekani aniqlangan.[6]

Kasbiy mavzuning o‘zi avtomatik ravishda motivatsiya yaratmaydi. U faqat terminologik matn yoki tarjima mashqiga aylansa, darsning kasbiyligi formal tus oladi. Shu sababli quyidagi zanjir maqsadga muvofiq: **kasbiy mavzu → kommunikativ vazifa → amaliy mahsulot → refleksiya**. Birinchi bosqichda talabaning yo‘nalishiga mos vaziyat tanlanadi. Ikkinchi bosqichda til real harakat bilan bog‘lanadi: mijozga javob berish, ma’lumotni taqdim etish, taklifni himoya qilish, grafikni sharhlash yoki mutaxassis sifatida maslahat berish. Uchinchi bosqichda talaba e-mail, prezentatsiya, dialog, qisqa hisobot, reklama matni yoki professional pitch kabi ko‘rinadigan mahsulot yaratadi. Yakunda esa qaysi til vositalari vazifani bajarishga yordam bergani va qaysi qiyinchiliklar kasbiy muloqotga to‘sqinlik qilgani tahlil qilinadi.

Autentiklik faqat haqiqiy inglizcha matndan foydalanish emas; vazifaning kelajakdagi kasbiy faoliyatga o‘xshashligi ham muhim. Turizm talabasi tayyor matnni tarjima qilish o‘rniga uch kunlik tur paketini tuzib, mijozga tavsiya qilishi mumkin. Iqtisodiyot talabasi nazariy matnni qayta hikoya qilish o‘rniga grafik asosida bozor tendensiyasini izohlashi mumkin. Shu tarzda ingliz tili “o‘rganiladigan obyekt”dan “kasbiy harakat vositasi”ga aylanadi.

Sitora Toshmatovaning avvalgi tadqiqotida profession-oriented instruction talaba ingliz tilining kelajak kasbidagi qiymatini anglaganda motivatsiyani barqarorlashtirishi qayd etilgan.[7] Mazkur tezis esa ushbu yondashuvni toraytirib, aynan kasbiy mavzuni tanlash va uni amaliy mahsulotga olib boruvchi kommunikativ vazifaga aylantirish mexanizmiga e’tibor qaratadi. O‘qituvchidan to‘liq alohida ESP kursi

---

[3] Маркова А.К., Матис Т.А., Орлов А.Б., 1990. *Формирование мотивации учения*.

[4] Deci E.L., Ryan R.M., 2000. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268.

[5] Pamelasari S.D., Habók A., 2026. *Acta Psychologica*, 268, 107309.

[6] Pham H.H. et al., 2021. *Heliyon*, 7(4), e06819.

[7] Toshmatova S.A., 2026. *LIMCMRI*, 6(01), 891–893.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

yaratish talab etilmaydi; mavjud umumiy ingliz tili mavzularini mutaxassislik ehtiyojiga moslashtirishning o'zi ham motivatsion samaraga ega bo'lishi mumkin.

Kasbiy mavzularni tanlashda uch mezon muhim: **kasbiy ahamiyat**, **til jihatdan bajariluvchanlik** va **amaliy natija**. Mavzu talabaning kelajak faoliyatida uchrashi ehtimoli yuqori bo'lishi, topshiriq uning amaldagi til darajasidan keskin yuqori bo'lmasligi va dars yakunida konkret mahsulot yoki kommunikativ natija yaratilishi lozim. Semestr boshida qisqa ehtiyojlar tahlili o'tkazib, "kelajak kasbingizda ingliz tilida nimalarni bajara olishingiz kerak?" degan savol asosida mavzularni tanlash ham talabaning o'quv jarayonidagi subyektlik hissini kuchaytiradi. Toshmatovaning individual-psixologik yondashuvga bag'ishlangan ishida ham maqsad qo'yish, self-efficacy va individual farqlarni hisobga olish motivatsiyani qo'llab-quvvatlovchi omillar sifatida ajratilgan.[8]

Xulosa qilib aytganda, kasbiy yo'naltirilgan mavzular nofilologik talabaga ingliz tilining bevosita amaliy qiymatini ko'rsatadi. Ularning motivatsion samarasi mavzuning o'zidan ko'ra, talabaning ehtiyojiga mosligi, real kommunikativ vazifaga aylantirilishi va amaliy natija bilan yakunlanishiga bog'liq. **"Kasbiy mavzu → kommunikativ vazifa → amaliy mahsulot → refleksiya"** modeli umumiy ingliz tili kursini mutaxassislik mazmuni bilan integratsiya qilishning sodda va moslashuvchan mexanizmi bo'lib, ingliz tiliga qiziqish, faol ishtirok va barqaror motivatsiyani qo'llab-quvvatlashi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jalolov J. Chet til o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2012. – 432 b.
2. Hutchinson T., Waters A. English for Specific Purposes: A Learning-Centred Approach. – Cambridge: Cambridge University Press, 1987. – 183 p.
3. Маркова А.К., Матис Т.А., Орлов А.Б. Формирование мотивации учения. – Москва: Просвещение, 1990. – 191 с.
4. Deci E.L., Ryan R.M. The "What" and "Why" of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior // Psychological Inquiry. – 2000. – Vol. 11, No. 4. – P. 227–268.
5. Pamelasari S.D., Habók A. Systematic review of motivational orientation in English for specific purposes: Insights from a decade of research (2016–2025) // Acta Psychologica. – 2026. – Vol. 268. – Article 107309. DOI: 10.1016/j.actpsy.2026.107309.
6. Pham H.H. et al. Vietnamese non-English-major students' motivation to learn English: from activity theory perspective // Heliyon. – 2021. – Vol. 7, No. 4. – e06819. DOI: 10.1016/j.heliyon.2021.e06819.
7. Toshmatova S.A. Developing English Language Learning Motivation among Non-Philological Students through Profession-Oriented Instruction // London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. – 2026. – Vol. 6, No. 01. – P. 891–893.
8. Toshmatova S.A. Exploring Individual-Psychological Approaches to Enhance Motivation among EFL Students // ACTA NUUz. – 2024. – Vol. 1, No. 1.10.1. – P. 208–209. DOI: 10.69617/nuuz.v1i1.10.1.4834.

[8] Toshmatova S.A., 2024. *ACTA NUUz*, 1(1.10.1), 208–209.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.